

Rendvédelmi fogvatartás

*Kivonat a 2. Általános Jelentésből,
Magyarul publikálva 1992-ben*

36. A CPT kiemelt figyelmet fordít a rendőrség által fogva tartott személyek három jogára: arra a jogra, hogy az érintett személy a fogvatartásának tényéről az általa kiválasztott harmadik felet (családtag, barát, konzulátus) értesíthesse, az ügyvédhez való jogra, és arra a jogra, hogy orvosi vizsgálatot kérhessen egy általa kiválasztott orvostól (a rendőrhatalóság által biztosított orvosi vizsgálaton túlmenően).¹ A CPT véleménye szerint ez a három alapvető biztosíték akadályozhatja meg a fogvatartottakkal szembeni jogsértéseket, ezért ezeket a fogvatartás kezdetétől fogva alkalmazni kell, tekintet nélkül arra, hogy a fogvatartás kezdetét az érintett jogrendszer hogyan fogalmazza meg (őrizetbe vétel, letartóztatás, stb.).

37. A rendőrségi őrizetbe vett személyeket haladéék nélkül világosan tájékoztatni kell minden jogukról, beleértve a 36. pontban hivatkozottakat is. Továbbá világosan meg kell határozni és időhatárok közé kell szorítani a hatóságoknak azokat a lehetőségeit, amelyek révén az igazságszolgáltatás érdekeinek védelmében késleltethetik a fogvatartottakat a fent említett jogaik egyikének vagy másikának a gyakorlásában. Különösen azoknak a jogoknak tekintetében, hogy a fogvatartott ügyvédet kaphat, és a rendőrség által hívott orvoson kívül az ő általa kiválasztott orvostól kérhet orvosi vizsgálatot, ahol kivételesen az ügyvédek és az orvosokat egy előre elkészített, a megfelelő szakmai szervezetek által jóváhagyott listából lehet kiválasztani, így nincs szükség arra, hogy késleltessék ezen jogok gyakorlását.

38. A rendőrség által fogvatartott személyek ügyvédhez jutási jogának magában kell foglalnia az ügyvéddel való kapcsolatfelvételt és az ügyvédi látogatást (mindkét esetben olyan körülmények között, amelyek biztosítják megbeszélésük bizalmosságát), valamint alapvetően az érintett személynek azt a jogát, hogy ügyvédje jelen legyen a kihallgatásán.

A rendőrség által fogvatartott személyek orvosi vizsgálatát illetően minden ilyen vizsgálatot úgy kell elvégezni, hogy rendőrtisztek ne hallják, és lehetőleg ne is lássák azt. Továbbá a fogvatartott valamennyi orvosi vizsgálatának eredményeit, ugyanúgy mint a belőle levont megállapításokat és az orvos következtetéseit az orvosnak hivatalosan rögzítenie kell, és a fogvatartottnak és az ügyvédjének rendelkezésére kell bocsátania.

39. A kihallgatási eljárást illetően a CPT szerint világos szabályoknak vagy iránymutatásoknak kell létezniük arra nézve, hogy a rendőrségi kihallgatásokat hogyan kell levezetni. Ezekben ki kell térni egyebek között a következőkre: a fogvatartott tájékoztatása a kihallgatáson jelenlévők kilétéről (név és/vagy szám); a kihallgatás engedélyezett időtartama; kihallgatások közötti pihenőidők és az

¹ Ezt a jogot később így fogalmazták át: orvoshoz való jog, beleértve a megvizsgáláshoz való jogot, a fogvatartott kívánsága szerint az ő általa kiválasztott orvossal (a rendőrhatalóság által hívott orvos vizsgálatán túlmenően).

egyes kihallgatások közbeni szünetek; megkövetelik-e a fogvatartottól, hogy a kikérdezés során álló helyzetben maradjon; a kábítószer, alkohol, stb. hatása alatt álló személyek kihallgatása. Azt is meg kell követelni, hogy rendszeresen jegyzőkönyvet vezessenek, amelyben rögzítik a kihallgatások kezdetének és befejezésének az időpontját, a fogvatartottnak a kihallgatás során közölt bármilyen kérését valamint a kihallgatáson részt vevő személyek névsorát.

A CPT hozzáteszi, hogy a rendőrségi kihallgatások elektronikus rögzítése szintén hasznos biztosíték a fogvatartottakkal szembeni méltánytalan bánásmóddal szemben (valamint jelentős előnyei vannak a rendőrség számára).

40. A CPT szerint a rendőrségi fogvatartottak alapvető jogainak védelmét megerősítené (és a rendőrök munkáját is bizonyára segítené), ha egy külön és átfogó fogvatartási nyilvántartást vezetnének minden egyes fogvatartotttól, amelyben rögzítik a fogvatartás minden vonatkozását és a megtett összes intézkedést (mikor vették őrizetbe és milyen okból; mikor ismertették vele a jogait; sérülések, mentális betegség, stb. jelei; mikor vett fel kapcsolatot rokonnal/konzulátussal és ügyvéddel, és azok mikor látogatták meg; mikor adtak neki élelmet; mikor hallgatták ki; mikor szállították át vagy helyezték szabadlábra, stb.). Különbféle ügyekben (például a személy tulajdonát képező tárgyak jegyzéke, a személy jogainak ismertetése, az azokkal élés vagy róluk lemondás rögzítése) célszerű a fogvatartott aláírását kikérni, és ha szükséges, az aláírás hiányáról magyarázatot kell adni. Továbbá a fogvatartott ügyvédje számára hozzáférést kell biztosítani az ilyen fogvatartási naplóhoz.

41. Lényeges jogvédelmi biztosíték továbbá egy olyan független mechanizmus létezése, amely kivizsgálja a rendőrségi fogvatartás alatti bánásmóddal kapcsolatos panaszokat.

42. A rendőrségi fogvatartásnak alapvetően aránylag rövid időtartamúnak kell lennie. Következésképpen a fogvatartás fizikai körülményeitől a rendőrségi intézményekben nem várhatóak el, hogy olyan jók legyenek, mint más fogvatartási intézményekben, ahol az embereket hosszú ideig tartják. Azonban bizonyos elemi fizikai szükségleteket ki kell elégíteni.

Minden rendőrségi zárkának megfelelő méretűnek kell lennie a benne tartott személyek számára képest, és kellő világítással (elegendő ahhoz, hogy olvasni lehessen, kivéve az alvási időszakokat), megfelelő szellőztetéssel kell rendelkeznie; a zárkákba természetes fénynek kell bejutnia. A zárkákat továbbá pihenőeszközzel kell felszerelni (pl. rögzített szék vagy pad), az éjszakára is fogságban tartott személyek számára pedig tiszta matracot és takarókat kell biztosítani.

A fogvatartott személyek számára biztosítani kell a természetes szükségletük elvégzését tiszta és kulturált körülmények között, és megfelelő tisztálkodási lehetőséget kell nyújtani nekik. A megfelelő időben étkezést kell biztosítani számukra, naponta legalább egyszer teljes értékű étellel (valami, ami a szendvicsnél szubsztancialisabb).²

43. Nehéz kérdés, hogy egy rendőrségi zárkánál (vagy fogvatartott/rab tartására szolgáló helyiségnél) mi számít megfelelő méretnek. Ennek megállapításához sok tényezőt kell figyelembe venni. A CPT-küldöttségek azonban úgy érezték, hogy szükséges egy vázlatos iránymutató ebben a témában. A következő kritérium (inkább kívánatos méretnek, nem pedig minimumként értelmezve) használatos az olyan rendőrségi zárkára, amelyben egy személyt tartanak néhány órát meghaladó időtartamra: 7 négyzetméter, 2 méter vagy ennél nagyobb távolság a falak között, 2,5 méter a padló és a mennyezet között.

² A CPT azt is ajánlja, hogy a 24 órára vagy hosszabb időre rendőrségi őrizetbe kerülőknek lehetőség szerint naponta szabadtéri mozgást tegyenek lehetővé.